

Írta: Iványi Györgyné

Törvényhozás előtt

Legfőbb cél: a családok aktivizálása

Hivatkozva az elfogadásra váró gyermekvédelmi törvény követelményeire, miszerint „Minden gyermeknek joga van a családjában nevelkedni, még a veszélyeztetett gyermeket is csak akkor szabad elszakítani a szüleitől, ha az éppen a gyermek érdekében végképp elkerülhetetlen”, a létrejövő Gyermekvédelmi Szolgálatok legfontosabb feladatai közé sorolom azt, hogy szakemberei vizsgálják felül az állami gondoskodásban élő gyermekek családi körülményeit. (Külföldön ez háromévente megtörténik, míg nálunk sohasem.) Szűrjék ki azokat a családokat, ahol a beutalás oka a szociális helyzet, s a kapcsolat gyermek és szülője között rendszeres és szeretetteljes.

Nyújtsanak a család számára segítséget ahhoz, hogy a gyerek végleges fogadására alkalmassá váljon, s tanácsokat arra, hogyan kezdeményezze ezt.

Véleményem szerint sok gyerekünk találna újra haza, mielőtt végképp elidegenedik attól a környezettől, amelybe született, s ahová felnőttként már nem valószínű, hogy ugyanilyen sikerrel beilleszthető.

Ha sikeres volt a hazahelyezés, a segítő szakemberek elérhető közelségben kell maradjanak mindaddig, amíg erre igény, szükség van.

Az állami gondoskodás „kivédésére” létre kellene hozni az intézeti nevelés megelőzésére szolgáló ellátási formákat.

Ezek a gyermek lakóhelyének közelében kell működjenek, akár az óvodában, vagy iskolában, mint speciális csoport, akár egy panellakásban, vagy családi házban. A lényeg, hogy kis létszámú legyen (max. 8 fő), s az idejára gyerek minél több figyelmet, szeretetet kapjon, s más viselkedési mintákat sajátítson el, mint amit a családjában tapasztal, hogy oda bevihesse azokat. Ilyenek lehetnének:

1. Nappali ellátás

Olyan rászoruló gyermekek részére, akiknek nappali ellátását a szülők nem megfelelően oldják meg, vagy valamilyen ok miatt nem tudják megoldani.

Az ilyen csoport feladata lenne megfelelő körülmények biztosítása a játékhoz, tanuláshoz, szellemi fejlődéshez anélkül, hogy elszakítaná, kiemelné a gyermeket a baráti, családi környezetből, hiszen oda a nap végén mindig hazatérne. Ezzel biztonságot, támaszt nyújtana. A család, pedig szakember segítségével kereshetne megoldást egyéni problémáira, életvezetési hiányosságaira. Tulajdonképpen környezet-átalakítási folyamatnak kell lennie, hiszen a gyermek egész környezete beletartozik ebbe, s a gyerekek ebben a környezetben kell megtanulnia élni.

A gyerek 1-3 évig járhatna ebbe a csoportba.

Bekerüléskor egyéni tervet kellene készíteni arról, hogy várhatóan mennyi ideig lesz szükség ennek az ellátási formának az igénybevételére.

Félévre előre kellene megtervezni a szükséges tennivalókat, amit negyed- vagy félévente a gyermeket nevelő, a családot segítő és a gyámügyi (?) szakembereknek közösen kell

átbeszélniük, értékelniük: Egy, másfél év után már körvonalazódnia kell az eredménynek, s annak is, hogy mit kell még tenni.

2. Gyógypedagógiai csoport

Az ebbe illeszkedő gyerekek nevelésén, fejlesztésén túl, szinte nevelési tanácsadójelleggel, segíteni kell a szülőket is a gyermekek megértésében, elfogadásában.

3. Hetes csoport

Célja, hogy helyet adjon azoknak a gyerekeknek, akik számára a tanulás az iskola és a család lakhelyének távolsága miatt másképpen nem lehetséges.

A csoport működése során a gyereknek meg kell tanulnia minden olyan praktikus ismeretet is, amelyet egyébként a családban kellene elsajátítania.

4. Menedék-ház

Olyan, nehéz helyzetbe került családok, csonka családok részére, akik számára ez az elhelyezési forma szükséges, mindaddig (max. 1 év), amíg helyzetük, problémájuk rendeződik.

Összegezve:

Ezek az ellátások a családok megsegítését szolgálják.

A segítség két szálon futna:

- a gyerek fejlesztése: hatni, hogy visszahasson,
- a család alkalmassá tétele arra, hogy gyermekét saját maga nevelje.

Beutalás a csoportokba:

Az iskolai gyermekvédelmi pedagógusok és egyéb gyermekvédelmi szakemberek jelzései, javaslatai alapján, a helyi gyámhatóság döntése alapján.

Finanszírozás

A szülők az ellátásért ellátási díjat kötelesek fizetni, amely lehetne differenciált a szociális helyzettől függően, de az illetékes önkormányzatok támogatásával egységesülne (önkormányzati gyermekvédelmi támogatás!).

Legfőbb célunk elérni azt, hogy a családokat aktivizáljuk arra, hogy önmaguk legyenek képesek és akarják megoldani problémáikat.

Minél korábban fordulnak segítségért, annál könnyebb, eredményesebb segíteni (s ezáltal olcsóbb a társadalom számára).

Akiket egyik ellátási formába sem tudunk megnyugtató módon elhelyezni, intézeti nevelésbe kell venni.

Ám róluk sem szabad lemondani! Itt is törekedni kell arra, hogy az elhelyezés, az állami gondoskodás időtartama a lehető legrövidebb legyen, de nem szabad magára hagyni a családokat, meg kell próbálni alkalmassá tenni arra, hogy gyermekeiket ismét önmaguk neveljék.

Az intézeti elhelyezés módjának azonban változnia kell!

Külföldi tapasztalatok azt bizonyítják, hogy az ún. „élettér orientációs program” nagyobb sikerrel kecsegtet, mint bármely más forma.

A döntés meghozatalakor, hogy hol neveljük a gyereket tovább, a szocializációs környezetet kell figyelembe venni. Arra kell felkészíteni őket, amiben éltek, s amiben remélhetőleg élni fognak! A falun élt gyereket a falusi, a városban nevelkedőt a városi életre kell szocializálni.

Az intézeti elhelyezés legkorszerűbb módja a családi házakban való nevelkedés, de ezt mindenképpen a lakóhely közelében kell kialakítani. Ezáltal a gyerekek abban az életmódban tanuljanak meg tevékenykedni, ahonnan bekerültek.

A gyermekvédelmi törvény-tervezetben ajánlott „szerződés alapján magánvállalkozásba adott csoportok” létrehozása itt jól alkalmazható, s lényegesen olcsóbb működtetésű lehet, mint egy komplex intézet fenntartása. A szerződésbe adás feltételeinek kidolgozása azonban magasabb szintű feladat.

Magas szintű kommunikációs rendszert kell kiépíteni ahhoz, hogy a létező ellátási formákról, azok működési módjáról, helyéről minden gyermekvédelmi szolgálat és minden szakember tájékozott legyen, s a beutalás egyből oda történjen. Ezzel kiváltható lenne a GYIVI-k közreműködése, s nem „parkolna” ott a gyerek hónapokat is, tovább növelve iskolai lemaradásait.